

Луговий Олег Михайлович

Національний університет «Одеська юридична академія»,

аспірант кафедри криміналістики

ОСНОВИ ПОБУДОВИ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ НЕВИКОНАННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ

Методика розслідування злочину є фундаментальною категорією криміналістики. Вона включає у свій зміст всі криміналістичні знання синтез яких спрямований на формування ефективних та оперативних методів та способів розслідування кримінальних правопорушень. Ще І.М. Якимов наголошував, що для розкриття злочину необхідно використовувати «всі способи, розроблені кримінальною технікою і тактикою і що під час використання рекомендованих ним наукових підходів можна досягнути успіху у вирішенні того завдання, яке ставить перед собою будь-яке розслідування» [1, с. 7]. Так, М. П. Яблоков і О. Ю. Головін зазначають, що у методиці розслідування розроблюється стратегія всієї криміналістичної діяльності з розслідування злочинів. У силу цього методика розслідування не тільки стала таким розділом криміналістики, без використання наукових і практичних даних, яким фактично неможливо професійно вести розслідування злочинів, але і є найважливішим кінцевим продуктом криміналістичної науки» [2, с. 141].

У криміналістичній літературі цей напрямок у своїх роботах досліджували, такі вчені, як Л.І. Аркуша, Р.С. Белкін, О.М. Васильєв, А.Ф. Волобуєв, В.О. Гавло, І.Ф. Герасимов, С.О. Голунський, В.А. Динту, А.В. Іщенко, О.Н. Колесніченко, В.Е. Корноухов, В.П. Корж, Г.А. Матусовський, І.Ф. Пантелєєв, А.В. Старушкевич, В.В. Тіщенко, М.П. Яблоков та інші. Однак, слід зазначити, що на даний період часу, не дивлячись на багаторічну історію

дослідження методики розслідування, вчені криміналісти не дійшли єдності щодо її основ побудови методики розслідування злочинів.

Методика розслідування злочинів як частина криміналістики виконує відповідні функції криміналістичної науки. На думку В. В. Тіщенка, це можна пояснити тим, що об'єкти криміналістичної методики, по-перше, за своєю суттю уявляють собою певну діяльність, що має відповідну спрямованість, форму, структуру, ступінь організованості. По-друге, зазначені види діяльності - злочинна і слідча - характеризуються як системні утворення з відповідною структурою, що збалансовує внутрішню організацію і взаємодію їх елементів і підтримує життєздатність вказаних систем. По-третє, ці системи мають специфічні функції, які спрямовані на забезпечення їх внутрішньої і зовнішньої діяльності, подолання протидії кожної з вказаних систем, перемогу у протистоянні та подальше оптимальне функціонування. Функції зазначених систем мають протилежне спрямування, що породжує відповідні методи і засоби боротьби і протидії [3, с.7].

Слід зазначити, що формування елементного складу будь-якої методики розслідування злочинів повинно відповідати її функціональній спрямованості та відображати напрямки її діяльності.

Більш того вбачається необхідним відзначити, що побудова методики розслідування має відбуватися на підставі відповідних принципів. Зокрема, І. Герасимов до принципів побудови методики розслідування відносить: 1) наукову обґрунтованість та зумовлену цією обставиною достовірність висновків і криміналістичних рекомендацій; 2) розробку криміналістичної характеристики даного виду або групи злочинів; 3) використання при розробленні окремих методик так званої криміналістичної класифікації злочинів; 4) врахування ситуаційних чинників; 5) координацію і кооперацію всіх засобів, методів та можливостей, що забезпечують повноту і швидкість розслідування; 6) забезпечення об'єктивності дослідження всіх матеріалів

справи; 7) забезпечення застосування всіх передбачених законом заходів з метою розкриття злочинів та встановлення осіб, які їх вчинили [4, с. 325–327.]. Вбачається можливим погодити із думкою В.В. Тіщенко, що методика розслідування злочинів повинна формуватися і розвиватися таким чином, щоб забезпечити оптимальний шлях досягнення мети даного розділу криміналістики — створення науково обґрунтованих рекомендацій щодо застосування ефективних методів і засобів розкриття і розслідування різних видів і груп злочинів. Запропоновані в науці принципи повинні відповідно впливати на функціонування систем теоретичних положень. Таким чином, дієвість принципів, її значимість виявляється через їхні функції, що закладають основу злагодженої взаємодії всіх елементів системи, її стійкості і цілеспрямованості [5, с. 19].

Слід також відзначити, що при формуванні методики розслідування важливу роль відіграє технологія її побудови. Технологічний підхід до формування криміналістичної методики полягає, насамперед, у побудові типових програм розслідування та їх реалізації [6, с. 153]. Вбачається доцільним погодитись з думкою В. В. Тіщенко й А. А. Барцицька, які слушно трактують технологію в контексті методики розслідування як складну форму реалізації сукупності алгоритмів, що, однак, знаходять своє вираження у відповідних програмах вирішення стратегічних завдань розслідування. Причому криміналістичний алгоритм ними визначається як науково обґрунтований припис до найбільш доцільного порядку виконання певних дій у визначеній послідовності [7, с. 144].

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що методика розслідування невиконання судового рішення повинна формуватися на підставі відповідних принципів, що відображають функціональну спрямованість її діяльності. Більш того, при побудові методики розслідування невиконання судового рішення має бути використаний технологічний підхід, що передбачає

найбільш ефективні алгоритми відповідних дій щодо розслідування відповідного кримінального правопорушення.

Список використаної літератури:

1. Якимов И.Н. Криминалистика: руководство по уголовной технике и тактике / И.Н. Якимов. - М., 1925. – 496 с. (переиздано в 2007 г.)
2. Яблоков Н. П. Криминалистика: природа и система / Н. П. Яблоков. – М.: Юристъ, 2005. – 174 с.
3. Тіщенко В. В. Теоретичні і практичні основи методики розслідування злочинів: монографія / Валерій Володимирович Тіщенко. - Одеса: Фенікс, 2007. – 260 с.
4. Герасимов И. Ф. Методика расследования отдельных видов преступлений / И. Ф. Герасимов // Криминалистика : учебник для вузов / под ред. И. Ф. Герасимова, Л. Я. Драпкина. – М., 1994. – 528с.
5. Тіщенко В. В. Наукові засади розробки криміналістичних методик розслідування [Електронний ресурс] / Валерій Володимирович Тіщенко // Актуальні проблеми держави і права. – 2007. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.apdp.in.ua/v32/03.pdf>.
6. Пчеліна О. Технологічні підходи до побудови криміналістичної методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності [Електронний ресурс] / О.В. Пчеліна // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.30/part_2/40.pdf.
7. Тіщенко В. В. Теоретичні засади формування технологічного підходу в криміналістиці : [монографія] / В. В. Тіщенко, А. А. Барцицька. – Одеса : Фенікс, 2012. – 198 с.